

Est. A - 13600

Sivistystyö Eestissä

itsenäisyyden aikana

Juhan Lang

Tarton koulujen tarkastaja

III SOOME-EESTI KOOLIKONGRESSI PEATOIMKOND

TALLINN, 1939

24399

Sivistystyö Eestissä

itsenäisyyden aikana

Juhan Lang

Tarton koulujen tarkastaja

Eripainos tarkastaja Juhan L a n g u n samannimisestä artikkelista, joka ilmestyy *Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan*, *Etelä-Pohjalaisen Osakunnan* ja *Eesti Üliõpilaste Seltsin* toimesta syksyllä 1939 julkaistavassa suomalais-estiläisessä albumissa.

Est. A

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

24399

Tämän artikkelin tehtävänä on antaa lyhyt yleiskatsaus sivistystyöstä Eestissä itsenäisyyden aikana. Jotta paikallisiin oloihin perehtymätön lukija saisi jonkunlaisen käyttökelpoisen käsityksen, on lyhyesti koskeltu eestiläisen koulun kehityskulkua myös ennen itsenäisyyttä.

Koulu on nykypäivinä valtion tärkeimpiä, laajakantoisimpia ja samalla myös vanhimpia laitoksia. Eestin valtio on vasta 21-vuotias, eikä eestiläinen koulukaan ahtaammassa merkityksessä voi olla sitä vanhempi. Mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei Eestimaalla ennen itsenäisyyttä olisi ollut kouluja lainkaan. Eipä suinkaan. Eestin, vaikkakaan ei eestinkielen koulun alkujuuri ulottuu kauas menneisyyteen keskiaikaisten luostari- ja kirkkokoulujen muodossa. Koulusta laajemmassa merkityksessä voi olla puhetta Ruotsin vallan aikana (1629—1710) ja sitä seuranneen Venäjän vallan aikana (1721—1918).

Eestin valtio syntyi maailmansodan jälkeen tapahtuneen vallankumouksen pyönteissä. Maa-alueeltaan se oli osa entisestä Venäjän maailmanvallasta ja siitä syystä se sai myös koulualalla osan sen perinnöstä, vaikkakaan se perintö valitettavasti ei ollut kovinkaan suuri. Millainen oli tämä Venäjän koulun perintö Eestin valtiolle?

Ensiksikin on meidän muistettava, että venäläinen koulu oli *venäläistyttämispolitiikan työvälineenä* Venäjän maailmanvallan palveluksessa ja siitä syystä vieras eestiläiselle kansalle niin hengeltään kuin kieleltäänkin. Jo ensimmäisestä lukuvuodesta alkaen tapahtui koko opetus lapsille oudolla venäjän kielellä. Totta kyllä, v. 1905 vallankumouksen jälkeen saatiin oikeus kunnankoulujen kahdella ensimmäisellä lukuvuodella käyttää opetuskielenä myös eestiä, mutta venäläisten tarkastajien painostuksesta ei tätä oikeutta voitu täydellisesti käyttää hyväkseen. Maaseudun kansakouluissa opetettiin eestiä ainakin oppiaineena, kaupungin kansakouluissa ei ollut sitäkään mahdollisuutta. Viimemainituissa vain uskonopetus tapahtui eestin kielellä. Tästä kaikista ilmenee, että venäläisen koulun pääasiallisena tarkoituksena ei ollut huolehtiminen eestin kansan sivistyksestä, vaan mahdollisimman pikainen toiseen kansallisuuteen sulattaminen, venäläistyttäminen.

Myös laajuutensa puolesta oli venäjän aikainen koulu verrattain suppea. Maaseudulla oli vallitsevana koulutyypinä 2—3 vuotinen maksuton kunnankoulu, jossa opetusta annettiin 6 kuukautta. Koulupakko — 3 talvea — oli nimellisesti kylläkin olemassa, mutta tehokas valvonta puuttui. — Kunnankoulujen lisäksi oli maaseudulla kansakoulun ylempänä asteena vielä kaksivuotiset maksulliset kihlakunnankoulut ja viimeisinä aikoina

niiden rinnalla valtion ylläpitämät ns. ministeriökoulut, jotka olivat perustetut taistelemaan eestinkielisiä kunnan- ja kihlakunnan kouluja vastaan.

Kaupungissa olevat kansakoulut olivat maksullisia ja kestivät 2—4 vuotta, mutta puuttui samoin valvonta. — Virkamiesten valmistamista varten oli 6-vuotisia kaupunginkouluja, korkeampaan oppilaitokseen valmistivat 9—10 vuotiset reaalikoulut ja kimnaasit.

Eestinkieltä sai kimnaaseissa opettaa vain yksityistä tietä, oppilaiden omalla kustannuksella, ja sitäkin vasta v. 1905 vallankumouksen jälkeen.

Ammattikouluja, lukuunottamatta joitakin kauppa- ja kommerssikouluja, ei ollut olemassakaan.

Edellä esitetystä havaitsemme, että Venäjän maailmanvallan perintönä Eestin valtiolle joutunut virallinen koulu oli niin järjestyksensä kuin henkensä puolesta vierasta Eestin kansalle. Eestin valtio tarvitsi *omaa kansallista koulua*, joka täydellisesti olisi palvellut Eestin kansaa. Siitä syystä oli Eestin kansan heti itsenäistymisen jälkeen ruvettava luomaan omaa kansallista kouluaan.

Tämän suuren tehtävän toteuttamista helpotti huomattavasti se seikka, että jo Venäjän vallan aikana oli tällä allalla suoritettu suuri työ kansan omasta aloitteesta. Jo edellisen vuosisadan 70-luvulla syntyi kansallisesti valveutuneissa eestiläisissä piireissä ajatus perustaa eestiläinen kansallinen korkeamman asteen koulu. Sen toteuttamiseksi järjestettiin laajakantoinen rahankeräys yli koko maan. Mutta siihen aikaan määrävässä asemassa olevat paikalliset saksalaiset piirit, samoin kuin Venäjän hallituskin vastustivat sellaisen koulun perustamista. Lopputuloksena oli, että kansallista korkeamman asteen koulua varten koottuilla varoilla perustettiin v. 1888 tavallinen venäjänkielinen korkeampi kansakoulu, tai kaupungin koulu, kuten sitä siihen aikaan nimitettiin.

Tämä esimerkki on tyypillinen luonnehtimaan Eestin kansallisten pyrkimysten vastustamista, jolloin toiselta puolen vallitsevana oleva paikallinen saksalainen mahti yrittää saksalaistuttaa, toiselta puolen Venäjän maailmanvalta yrittää venäläistyttää. Näitä kahta mahtivaltaa vastaan törmäsivät kaikki Eestin kansalliset yritykset ja senaikuksilta kansanjohdajilta vaativat olosuhteet äärimmäisiä ponnistuksia ja sitkeyttä, saadakseen jotakin aikaan.

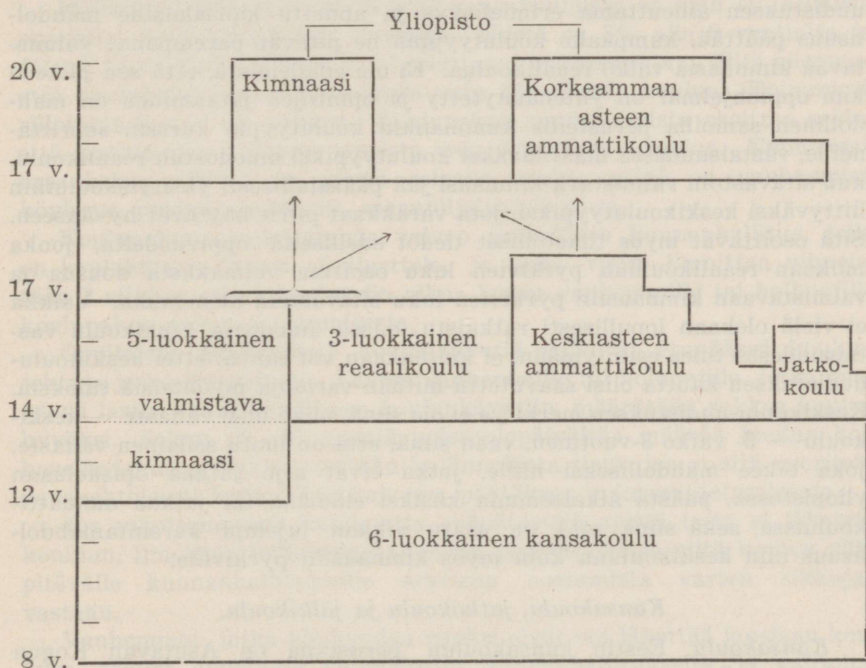
Suuren käännekohdan Eestin kansallisen koulun kehitykseen toi mukanaan v. 1905 vallankumous. Sen tuloksena oli, että v. 1906 asetuksella oli luvallista perustaa *eestinkielisiä yksityiskouluja*, myös kimnaaseja, joissa kuitenkin venäjän historiaa, venäjän maantiedettä sekä tietysti venäjää oli opetettava venäjän kielellä.

Eestiläiset piirit, huolimatta kaikista vaikeuksista eivät jättäneet käyttämättä hyväkseen tätä tilaisuutta. Ja jo v. 1906 syksyllä perustettiin Tarttoon ensimmäinen eestinkielinen tyttökimnaasi, joka yksityiskouluna työskenteli tietysti ilman minkäänlaista kunnan tai valtion apua, samoin ilman julkisen koulun oikeuksia. Saadakseen pätevyiden oli tämän koulukurssin suorittaneiden suoritettava vielä tutkinnot Venäjän valtion kimnaaseissa (Pietarissa, Pihkovassa ym), tietysti venäjän kie-

llä. Kuten tästä voi päättää, ei ollut suinkaan helppoa perustaa Eestin kansallista koulua. Vaikeudet olivat moninkertaiset: *taloudelliset*, sillä koulu normaalisesti ei kannata, vaan vaatii lisävaroja; *oikeudelliset* — joka tahtoi saada samanlaisen pätevyuden kuin julkisen koulun käynyt, sen oli suoritettava tutkintoja muualla ja venäjän kielellä; näiden lisäksi vielä monia sisäisiä vaikeuksia — puuttuivat melkein kokonaan kimnaasin kurssikirjat, puuttui jopa eestinkielinen terminologia, puuttui vastaavan sivistyksen saanut opettajakunta y. m. Kaikkien näiden vaikeuksien lisäksi on vielä mainittava venäjän vallan epäsuopea suhtautuminen eestinkielisiin kouluihin yleensä. Monia esteitä keksittiin. Lupien myöntämistä siirrettiin, usein anomukset hylättiin monien tekosyiden perusteella. Joskus selitettiin suoraan: mitä varten olisi perustettava eestinkielinen kimnaasi, teillähän ei ole omaa kieltä, ei kirjallisuutta, ei oppikirjoja eikä opettajia. Kaikkien vaikeuksien ja vastustusten uhalla kehittyi eestin kansallinen koulu kuitenkin kansan terveen elämänvaiston ylläpitämänä. Ja jo v. 1910 toimii Eestissä ja eestiläisissä asutuksissa Venäjällä yhteensä 98 sivistysseuraa, jotka ylläpitivät 36 koulua, enimmäkseen eestinkielisiä, oppilaita lähes 3,000. Kimnaaseja oli joukossa vain yksi, v. 1906 Tarttoon perustettu, muut olivat valmistavia kimnaaseja tai valmistavan kimnaasin ja kansakoulun väliltä. Niinpä jäikin tämä v. 1906 perustettu kimnaasi ainoaksi sellaiseksi ennen itsenäisyyttä. Näiden Eestin kansallisten koulujen rinnalla on mainittava jotkut kylläkin venäjän kieliset, mutta kuitenkin kansallismieliset koulut, sillä niiden ylläpitäjät kuuluivat Eestin sivistyneistön piiriin, kuten Hugo Treffnerin kimnaasi Tartossa, rouva Lenderin tyttökimnaasi Tallinnassa, Tallinnan kaupungin tyttökommerssikoulu, Tarton yksityiskommerssikoulu y. m. Näiden koulujen johtavissa piireissä valitsi kansallishenki, ja näiden koulujen ohjelmassa oli eestin kieltä ja kirjallisuutta enemmän kuin muissa keskikouluissa. Lyhyesti voi nimittää ajanjaksoa, joka seurasi v. 1905 vallankuomouksen jälkeen ja kesti itsenäistymiseen asti, suureksi taistelukaudeksi Eestin kansallisen koulun puolesta. Vaikkakaan nähtävät tulokset eivät olekaan valtavan suuria, suoritettiin kuitenkin sisäisesti kansallisen koulun tarpeellisuuden ja ajatuksen selvityksen alalla pohjaapaneva työ, joka teki mahdolliseksi täydessä mitassa ruveta toteuttamaan kansallista koulua itsenäisyyden aikana.

Edellä olen hyvin lyhyesti koettanut merkitä Eestin kansallisen koulun kehityskulkua ennen itsenäisyyttä. Nyt tarkastelemme Eestin koulujärjestystä itsenäisessä Eestissä. Voidakseni antaa siitä paremman yleiskatsauksen sallittakoon minun selostaa muutamin sanoin ennen itsenäisyyden aikaista, t. s. venäjän vallan aikaista koulujärjestystä. Sen lähtökohtana oli sen aikainen yhteiskunnallinen säätyrakenne. Jokainen sääty muodosti oman suljetun piirinsä ja jokaisella säädyllä oli oma koulunsa, joka ei päästänyt ketään määrätyn piirin ulkopuolelle. Maalaisia varten oli 2—3 vuotiset kunnankoulut ja niiden korkeampana asteena kihlakunnankoulut. Kaupunkilaisia varten olivat kaupungin

Koska kouluja oli riittävästi, niin ei oikeastaan tarvinnut pitää tutkintoja ollenkaan siirryttäessä kansakoulusta kimnaasiin ja ammattikouluun. Käytännöllisesti katsoen jokainen kansakoulun käynyt, jolla oli siihen halua, saattoi jatkaa opintojaan kimnaasissa. On ymmärrettävä, että siten pääsi sinne paljon sellaisia oppilaita, joiden henkiset kyvyt olivat liian pieniä kimnaaseissa vaadittaviin tehtäviin. Tämä heikko oppilasaine lamautti suuressa määrässä työn tehokkuuta ja oli omiaan alentamaan kimnaasin käyneiden tietotasoa. Koska kimnaasin käyneet samoin ilman rajoituksia pääsivät yliopistoon, niin luonnollisesti olivat yliopistopiirit tyytymättömiä kimnaasiin; kimnaasii vuorostaan oli tyytymätön kansakouluun — heikon oppilasaineen vuoksi. Käytännöllisesti katsoen ei ollut syy kansakoulun eikä kimnaasin, vaan siinä, että ilman mitään karsintaa pääsi toisesta koulutyypistä toiseen. Nämä puutteellisuudet ilmenivät hyvin pian ja aiheuttivat vilkasta ajatustenvaihtoa ja monenlaisia ehdotuksia keskikoulu-uudistuksessa. Lähes 10 vuotta kestäneiden väittelyiden jälkeen toteutettiin v. 1934 keskikoulu-uudistus, jonka mukaan, myöhemmät muutokset ja v. 1937 voimaan astunut ammattikouluja koskeva laki huomioon otettuna, koulujärjestyksemme kaavamaisesti esitetynä on seuraava:

Uutena väliasteena kansakoulun ja kimnaasin välille on luotu uusi koulutyyppi — keskikoulu, joka esiintyy kahdessa muodossa, nimittäin: 5-luokkainen valmistava kimnaasi joka pohjautuu kansakoulun 4. luok-

kalle ja 3-luokkainen reaalikoulu, joka pohjautuu kansakoulun viimeiselle luokalle. Molemmat, sekä valmistava kimnaasi että reaalikoulu, antavat yleissivistyksen ja kummankin kurssin suorittaneilla on mahdollisuus samoilla perusteilla päästää jatkamaan opiskeluaan yliopistoon johtaviin kimnaaseihin tai korkeammanasteen ammattikouluihin.

Kahden rinnakkaisen koulutyypin olemassaolon tarkoituksena on saada aikaan kompromissiratkaisu jo hyvin keskeiseksi muuttuneessa keskikoulu-uudistuskysymyksessä. Uudistamaan ryhdyttäessä ajottiin kimnaasiin pääsy tehdä mahdolliseksi vain yhden keskikoulutyypin — valmistavan kimnaasin kautta. Tämä kanta sai osakseen lujaa vastarintaa niin koulupiireissä kuin myös laajemmissa kansankerroksissa. Kysymyksen ratkaisussa oli valmistavan kimnaasin rinnalla annettava sija myös kansakouluun perustuvalla 3-vuotisella reaalikoululle. Kansakoulun 5. ja 6. luokan ja valmistavan kimnaasin 1. ja 2. luokan ohjelmia yhtenäistettäessä ja yhtäläistettäessä osoittautui mahdolliseksi jopa valmistavan kimnaasin ja reaalikoulun oppiohjelmien yhtenäistäminen ja siten saatiin aikaan yhtenäinen perusta kummankin kurssin suorittaneille kimnaasiin pääsyä varten.

Edelläselostetun järjestyksen ansiosta on poistettu keskikoulu-uudistuksen aiheuttama erimielisyys ja annettu kansalaisille mahdollisuus päättää, kumpaako koulutyypin he pitävät parempana: valmistavaa kimnaasia vaiko reaalikoulua. Ei ole epäilemistä, että sen jälkeen kun oppiohjelmat on yhtenäistetty ja opintojen jatkaminen on mahdollinen samoilla perusteilla kummankin koulutyypin kurssin suorittaneille, vastaisuudessa määrääväksi koulutyypiksi muodostuu reaalikoulu, kun sitävastoin valmistava kimnaasi jää pääasiallisesti yksityiskouluihin liittyväksi keskikoulutyypiksi, jota varakkaat piirit käyttävät hyväkseen. Sitä osoittavat myös tilastolliset tiedot edelliseltä oppivuodelta, jonka mukaan reaalikouluun pyrkivien luku osoittaa voimakasta nousua ja valmistavaan kimnaasiin pyrkivien luku sitävastoin alenemista. Vaikka ei vielä olekaan lopullisesti ratkaistu, missä muodossa keskikoulu vastaisuudessa tulee esiintymään, ei kuitenkaan voi sanoa, ettei keskikoulu-uudistuksen kautta olisi saavutettu mitään varmoja myönteisiä tuloksia. Keskikoulu-uudistuksen merkitys ei ole siinä, onko uusi väliaste — keskikoulu — 5- vaiko 3-vuotinen, vaan siinä, että on luotu sellainen väliaste, joka tekee mahdolliseksi niille, jotka eivät aio jatkaa opiskeluaan yliopistossa, päästä aikaisemmin käsiksi elämäänsä tai jatkaa ammattikouluissa, sekä siinä, että on saatu aikaan lujempi karsintamahdollisuus niin keskikouluun kuin myös kimnaasiin pyrkiville.

Kansakoulu, jatkokoulu ja jälkikoulu.

Kansakoulu. Eestin kansakoulun perustana on Asutavan Kogun toukokuun 7 p:nä v. 1920 hyväksymä „Julkisia kansakouluja koskeva laki“. Muutamin pienin muutoksin on se vielä nytkin voimassa. Sen mukaan muodostaa kansakoulu yhtenäisyyskoulun alimman asteen, on äidinkielen ja maksuton. Oppilaan äidinkieli määrätään hänen kan-

sallisuutensa perusteella. Seka-avioliitoissa on määrävänä isän kansallisuus. Kaikkien kouluikäisten lasten on käytävä eestinkielistä ja muihin kansallisuuksiin kuuluvien lasten omakielistä koulua.

Vähemmistökansallisuudet, joilla on oma kulttuuri-itsehallinto, (sakalaiset, juutalaiset) hoitavat itse julkiset kansakoulunsa, kun sitä vastoin muiden vähemmistökansallisuuksien (venäläiset, ruotsalaiset, latvialaiset, inkeriläiset) koulujen järjestäminen on kaupunkien tai kunnanhallitusten tehtävänä ja on se hoidettava samoilla perusteilla kuin eestinkielisetkin kansakoulut.

Koulupakon alaisia ovat 8 vuotta täyttäneet. Lapset, jotka lukuvouden alkuun mennessä (1. p:nä elokuuta) ovat täyttäneet 8 vuotta, ovat velvollisia aloittamaan opiskelunsa kansakoulussa. Poikkeustapauksessa voi kouluneuvoston päätöksestä aloittaa koulunkäynnin joko aikaisemmin (7 vuotiaana) tai myöhemmin (9 vuotiaana), jos siihen on päteviä syitä.

Koulupakko kestää kansakoulukurssin suorittamiseen asti, tai 14 ikävuoteen asti, jolloin voi keskeyttää koulunkäynnin. Oppilaat, jotka täyttävät 14 vuotta keskellä lukukautta, ovat velvollisia jatkamaan koulunkäyntiään lukuvouden loppuun asti.

Mielenkiintoista on merkitä, että kansakouluissa on noin 7% sellaisia oppilaita, joita koulupakko ei koske. Niistä on 3% alle 8 vuotiaita ja 4% yli 14 vuotiaita. Nämä luvut osoittavat noususuuntaa. Siitä näemme, että koulupakon alaisista lapsista vain 1% ei käy koulua. Enimmissä silloinkin kun ei ole pakkoa. Koulupakon noudattamista osoittaa sekin, että koulupakon alaisista lapsista vain 1% ei käy koulua. Enimmissä tapauksissa (60%) on syynä sairaus, muina syinä on vanhempien köyhyys, paimenessakäynti, maanviljelystyö y. m.

Koulupakon noudattamista valvoo paikallinen kunnanhallitus, jolla on koulukäisten lasten nimiluettelo, ja joka vuosi ilmoittaa viimeistään 2 viikkoa ennen koulutyön alkua lasten vanhemmille tai holhoojille koulupakon voimaan astumisesta.

Oppilaiden säännöllistä koulunkäyntiä valvovat etupäässä koulunjohtaja ja kouluneuvosto. Lasten vanhemmille tai holhoojille, jotka ovat syynä lasten epäsäännölliseen koulunkäyntiin, määrätään sakkoa koulun hyväksi. Sakon (5—40 senttiä poissaolopäivältä) määrää koulun holhouslautakunta. Sakko peritään hallinnollista tietä, jos ei sitä suoriteta vapaaehtoisesti kuukauden kuluessa päätöksen voimaan astumisesta.

Jos sakottamisesta huolimatta epäpätevistä syistä lasta ei lähetetä kouluun, ilmoittaa holhouslautakunnan puheenjohtaja siitä koulua ylläpitävälle kunnanhallitukselle syytteen nostamista varten rikkojaa vastaan.

Vanhemmat, jotka köyhyyden vuoksi eivät voi lähettää lapsiaan kouluun, saavat avustusta paikalliselta kunnanhallitukselta ja valtiolta. Niinpä esimerkiksi 1936—37 lukuvouden aikana saivat vähävaraiset oppilaat avustusta yhteensä 268,270 kruunua. Vähävaraisten oppilaiden avustaminen tapahtuu siten, että heille hankitaan ravintoa, vaatetusta ja kouluvälineitä.

Koulupakon täyttäminen tapahtuu pääasiallisesti kunnanhallistusten ylläpitämien julkisten kansakoulujen kautta. Vaikka kotiopetus ja yksityiset kansakoulut ovatkin sallittuja, on yksityisten kansakoulujen luku hyvin pieni — 1.5% koko luvusta.

Sellaiset lapset, joiden on täysin mahdotonta opiskella kansakoulussa ruumiillisten tai henkisten puutteellisuuksien takia, tai joiden koulussa-käynti on vaarallista opiskelutovereiden turvallisuudelle tai siveellisyydelle, sijoitetaan vastaaviin kasvatus- ja oppilaitoksiin. Sellaisia laitoksia on sokeita, kuuromykkiä, mielenvikaisia, rikollisuuksiin taipuvia, terveydeltään heikkoja, vaikeasti kasvatettavia ja heikkolahjaisia oppilaita varten. Kahta viimeksimainittua ryhmää varten on kuitenkin vähän erikoislaitoksia ja siitä syystä suuri joukko sellaisia käy tavallista kansakoulua.

Opetustyö kansakoulussa kestää tavallisesti syyskuun 1 p:stä touko-kuun 31 p:ään. Maaseudulla voi koulutyö alkaa myöhemminkin ja päättyä aikaisemmin, mutta yleisesti on koulutyön kesto vähintään 180 päivää vuodessa. Yleiskatsauksen kansakouluissa opetettavista aineista ja eri aineiden tuntimäärästä antaa voimassaoleva opetusohjelma, joka on seuraava:

Lukuvuodet Oppiaineet — luokat	I	II	III	IV	V	VI	Yhteensä
1. Äidinkieli ja kotiseutuoppi	9	9	7	6	5	5	41
2. Uskonnonopetus	2	2	2	2	2	2	12
3. Historia ja kansalaistieto	—	—	—	2	3	3	8
4. Matematiikka	5	5	5	5	5	5	30
5. Luonnonoppi ja terveydenhoito	—	—	3	3	3	3	12
6. Maantieto	—	—	—	2	2	2	6
7. Piirustus	2	2	2	2	2	2	12
8. Kirjoitustekniikka	1	1	1	—	—	—	3
9. Työopetus	2	2	2	2	2	2	12
10. Voimistelu	2	2	2	2	2	2	12
11. Laulu	2	2	2	2	2	2	12
Yhteensä	25	25	25	28	28	28	160

Tämä opetusohjelma on voimassa kaupungin eestinkielisiä kansakouluja varten. Maaseudun kansakoulujen opetusohjelma eroaa siinä suhteessa, että kolmella yläluokalla on jokaisessa 1 tunti viikossa äidinkieltä enemmän.

Vieraskielisissä kansakouluissa alkaa virallisen kielen (eestin kielen) opetus 2 luokalta lähtien, 5 tuntia viikossa ja kestää kansakoulukurssin loppuun asti, maaseutukouluissa yhteensä 25, kaupungin kouluissa 22 tuntia viikossa. Voittaakseen aikaa eestin kielen oppimista varten on vieraskielisissä kouluissa vähennetty muiden aineiden tuntimäärää. Viikkotuntien yhteisluku vieraskielisissä kouluissa on 165.

Taulukossa mainittujen aineiden lisäksi on jokaisessa yksi n. s. luokanvalvojantunti, jota käytetään oppilaiden säännölliseen kasvatukselliseen opastukseen ja oppilasjärjestötyön ohjaukseen.

Uskonnonopetus on opettajille ja oppilaille vapaaehtoinen aine. Käytännössä osallistuvat uskonnonopetukseen melkein kaikki oppilaat.

Kansakoulun 5. ja 6. luokalla voidaan opettaa 3 tuntia viikossa vierasta kieltä tai jotakin muuta ainetta, jos kouluneuvosto niin päättää ja koulun tarkastaja sen päätöksen vahvistaa. Vieraan kielen, pääasiassa englanninkielen opetusta käytetään hyväkseen hyvin ahkerasti, erikoisesti kaupungin kansakouluissa. Kouluneuvosto voi kieltää vapaaehtoisen aineen opiskelun sellaisilta oppilailta, jotka pakollisissa aineissa eivät edisty tyydyttävästi

On mielenkiintoista merkitä, että vieraan kielen opetus kansakoulussa on ollut niitä kysymyksiä, joita meillä hyvin paljon on pohdittu ja jolle elämänkehityksen nopea vauhti on antanut luonnollisen ja tarkoituksenmukaisen ratkaisun. Asutavan Kogun v. 1920 hyväksymässä „Julkisia kansakouluja koskevassa laissa“ oli suunniteltu jopa kahden vieraan kielen opetusta kansakouluissa, siten että toinen niistä ei ollut pakollinen, jos lasten vanhemmat tai holhooja eivät tahtoneet. „Julkisia kansakouluja koskevan lain“ muutoksella v. 1931 jäi pakollisten aineiden joukkoon vain yksi vieras kieli, ja v. 1934 muutoksella vieras kieli poistettiin kokonaan pakollisten oppiaineiden joukosta. Nykyinen tilanne, jolloin vieraan kielen opetusta annetaan halukkaille, koulu tai opetukseen osallistuvien omalla kutannuksella, näyttää muodostuvan normaali-tilanteeksi eestin kansakoulussa, jossa vieraan kielen opetus on juurtunut syväälle. Sitäpaitsi on vieraan kielen opetus kansakoulussa täysin oikeutettu niihin oppilaihin nähden, jotka jatkavat opintojaan yleisivistyksellisissä keskikouluissa (reaalikoulussa).

Koulun yleinen johto niin opetus- ja kasvatustyön kuin myös taloudellisella alalla kuuluu koulun johtajan tehtäviin. Jotta se olisi mahdollista, on koulun johtajalla vähemmän tunteja kuin opettajilla, jokaista johdettavaa luokkaa ja supistetussa koulussa ydistettyä luokkaa kohti à 2 tuntia, mutta ei kuitenkaan alle 10 tuntia viikossa.

Kouluneuvostoon kuuluvat kaikki opettajat, koululääkäri, holhouslautakunnan ja lasten vanhempien edustaja. Kouluneuvoston tehtävänä on koulun kasvatuksellisten ja opetusta koskevien kysymysten ratkaiseminen, kuten: kasvatus- ja opetusmenetelmien pohtiminen koulutyön hedelmällisten tulosten kohottamisessa; oppilaan hyväksyminen kouluun ja erottaminen koulusta; oppilaiden työtulosten arvosteleminen y. m.

Koulun holhouslautakuntaan kuuluvat koulun ylläpitäjä, lasten vanhempien ja opettajien edustajat ja koululääkäri. Holhouslautakunnan tehtävänä on huolehtia erikoisesti koulun taloudellisista asioista ja valvoa oppilaiden säännöllistä koulunkäyntiä.

Yhteys lastenvanhempiin tapahtuu ainakin kahdesti vuodessa pidettävän lasten vanhempien kokouksen välityksellä, jossa samalla valitaan edustajat kouluneuvostoon ja holhouslautakuntaan.

Edelläesitettyjen lyhyiden huomautusten tarkoituksena on antaa ääriiviivat, joiden rajoissa Eestin kansakoulutyö tapahtuu. Tämän esityksen rajoittuneisuus ei salli syventyä työn sisällykseen. Senvuoksi rajoitun tähän, esittäen lisäksi vain muutamia kuvaavia lukuja 1937—38 lukuvuodelta.

1937—38 lukuvuoden lopussa toimi koko maassa 1206 julkista ja 18 yksityistä kansakoulua, niistä 1089 maaseudulla ja 135 kaupungeissa. Luokkia oli yhteensä 6720, yhdistettyjä luokkia 3408, joten yhdistettynä työskenteli keskimäärin 2 luokkaa. Yhdistetyissä luokissa oli oppilaita maaseudulla keskimäärin 30, kaupungissa 35.

Oppilaiden koko luku 107,055 jakautuu luokkiin laskettuna prosenteissa seuraavasti: 1. lk. — 19.4, 2. lk. — 19.4, 3. lk. — 18.7, 4. lk. — 18.0, 5. lk. — 13.9, 6. lk. — 10.6.

Oppilasluvun pienentyminen kahdella viimeisellä luokalla on selitettävissä siten, että osa oppilaita siirtyy keskikouluun, osa keskeyttää koulunkäyntinsä, koska koulupakko on täytetty.

Iältään on suurin osa oppilaita (96.3%) 8—14 vuotiaita, nuorempia on 1.6% ja vanhempia 2.1%. Kouluun tullessa 44.7% ei osaa lukea eikä kirjoittaa.

Lukuvuoden tilastotietojen mukaan suoritti luokan kurssin 81.3%, luokalle jäi 13.8%, ehtoja sai 4.9%.

Opettajia työskenteli kansakoulussa yhteensä 3,807, niistä miehiä 1,873, naisia 1,934. Asianmukainen ammattipätevyys oli 97.8%:lla, ilman sitä oli 2.2%.

Keskimäärin tuli yksi kansakoulun oppilas valtiolle maksamaan 71.5 kr.; siitä meni palkkoihin $\frac{1}{4}$ ja muihin menoihin $\frac{3}{4}$. Opettajien palkasta maksaa valtio maalla 90% ja kaupungeissa 76%, muut menot kustantaa koulun ylläpitäjä.

Jatkokoulu ja jälkikoulu. Kansakoulun käyneet, jotka eivät jatka opiskeluaan keski- tai ammattikoulussa, voivat täydentää sivistystään 1—2 vuotta kestävässä *jatkokoulussa*, jotka ovat ammattikoulun tapaisia kouluja. Paikalliset olot määräävät opetettavat ammattiaineet. Pääasiallisesti opetetaan niissä maanviljelystä ja kotitaloutta, käsityöt, taloudenhoitoa, rakennus- ja sähkötekniikkaa.

1937—38 lukuvuoden aikana työskenteli 36 jatkokoulua, joissa oli 43 yhdistettyä luokkaa ja 1,240 oppilasta. Kaikista yrityksistä huolimatta ei jatkokoulujen luku ole kasvanut, vaan viime aikoina jopa pienentynyt ammatti- ja yleissivistyksellisten koulujen hyväksi.

Jatkokoulun kanssa läheisessä yhteydessä on n. s. *jälkikoulukysymys*. Sillä tarkoitetaan maksutonta pakollista koulua kaikille alle 17 vuotiaille nuorille, jotka ovat suorittaneet pakollisen kansakoulukurssin eivätkä jatka opintojaan. Jälkikoulun päämääränä olisi huolehtia nuorten henkisestä, siveellisestä ja ruumillisesta kehityksestä ja valmistaa heitä menestyksellä suorittamaan elämäntehtävänsä.

Jatkokoulutyö on suunniteltu kestäväksi marraskuun 1 p:stä toukuu-kuun 31 p:ään 4—10 tuntia viikossa. Opetusaineina olisi äidinkieli,

luonnontieteelliset aineet, kotitalous, kansalaistieto ja muita elämän-
tehtäviin valmistavia aineita.

Valitettavasti jäi edellinen v. 1935 laadittu jälkikoulun ohjelma toteut-
tamatta taloudellisten vaikeuksien takia. Täten syntynyttä aukkoa koete-
taan täyttää nuorisojärjestytyön laajentamisen ja syventämisen kautta.

Keskikoulu ja kimnaasi.

Edelläesitetyn koulujärjestyksen mukaan muodostaa *keskikoulu*
yhtenäisyyskoulun toisen asteen. Sen tehtävänä on kasvattaa sivisty-
neitä kansalaisia ja valmistaa oppilaita kimnaaseihin ja muihin vas-
taavanlaisiin oppilaitoksiin.

Keskikoulu on maksullinen oppilaitos ja opetus tapahtuu äidinkielellä,
kuten kansakoulussakin. Oppilaiden on käytävä eestinkielistä koulua,
vähemmistökansallisuuksiin kuuluvien koulua, jossa opetus tapahtuu
heidän omalla kielellään.

Poikkeuksen siitä voi opetusministeri myöntää vain pätevistä syivistä.

Keskikoulu voi olla yhteiskoulu tai erikseen poika- tai tyttökoulu.
Määräävänä on ensinmainittu, muodostaen 63% kaikista keskikouluista.
Suuremman koulukokonaisuuden muodostamista varten ja kustannusten
pienentämistä silmällä pitäen voi keskikouluun tarpeen vaatiessa
yhdistää jonkun toisen koulun tai luokan. Niinpä oli 1936—37 luku-
vuoden aikana toimineista 62 keskikoulusta 58 yhdistetty kimnaaseihin,
joiden kanssa niillä oli samat johtajat ja yhteinen talous; vain 4 keski-
koulua työskenteli täysin itsenäisinä. Viimemainitut sijaitsivat pikku
kaupungeissa tai kauppaloissa.

1937—38 lukuvuonna työskenteli koko maassa 350 keskikoululuokkaa,
niistä kaupungeissa 334, maaseudulla 16. Oppilaita on niissä yhteensä
13,034, niistä kaupungeissa 95.5% ja maaseudulla 4.5%. Loukkaa kohti
tuli oppilaita keskimäärin 38. Laissa on säädetty, että luokassa saa olla
korkeintaan 50 oppilasta.

Iältään oli 1937—38 lukuvuonna keskikoulun oppilaista 3.5% alle
12 vuotiaita, 47.4% 12—14 vuotiaita, 45% 15—17 vuotiaita ja 4.1%
18 vuotiaita tai vanhempia. Mainitun lukuvuoden aikana suoritti keväällä
luokan kurssin 71.4% oppilaista, ehtoja sai 22.2% ja luokalle jäi 6.4%
oppilaista.

Taloudelliselta kannalta katsottuna muodostaa keskikoulu tavalli-
sesti yhteisen kokonaisuuden siihen liittyvän kimnaasin kanssa. Luku-
kausimaksu ja valtionapu muodostavat keskikoulu + kimnaasin tuloista
n. $\frac{4}{5}$, muita teitä hankitut tulot $\frac{1}{5}$. Menoista on palkkamenoja tasa-
luvuin $\frac{3}{4}$. Yksi keskikoulun oppilas tulee vuodessa maksamaan 131.5
kruunua.

Kuten edellä havaitsimme, on kaksi eripiirteistä keskikoulua —
5-vuotinen valmistava kimnaasi, joka perustuu kansakoulun IV luok-
kaan, ja 3-vuotinen reaalikoulu, joka pohjautuu 6-vuotiseen kansa-
kouluun. Kummankin koulutyypin suorittaneilla on samanlaiset oikeudet.

Keskikoulussa opetettavista aineista ja niille määrätyistä viikkotuntien lukumäärät saamme yleiskatsauksen voimassa olevasta keskikouluohjelmasta:

Lukuvuodet Oppiaineet — luokat	Reaalikoulu				Valmistava kimnaasi					Yht. 5—9
	I 7	II 8	III 9	Yh. 7—9	I 5	II 6	III 7	IV 8	V 9	
Aidinkieli	4	4	4	12	5	5	4	4	4	22
I vieras kieli tai virallinen kieli ...	6	4	6	16	5	5	4	3	3	20
II vieras kieli	—	3	3	6	—	—	3	3	3	9
Historia ja kansalaistieto	2	2	2	6	2	2	2	2	2	10
Matematiikka	4	4	4	12	5	4	4	4	4	21
Luonnonoppi	2	1	1	4	3	2	2	—	—	8
Terveydenhoito	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Fysiikka	—	2	2	4	—	—	—	2	2	4
Kemia	—	2	—	2	—	—	—	2	—	2
Maantieto	2	2	2	6	—	2	2	2	2	8
Piirustus ja mitta- ja mittausopin piir.	2	1	1	4	2	2	2	2	2	10
Maanpuolustus (käsityö tytöille) ..	2	2	2	6	2	2	2	2	2	10
Voimistelu	2	2	2	6	2	2	2	2	2	10
Laulu	1	1	1	3	1	1	1	1	1	5
Uskonnonopetus ja vapaaehtoinen aine	3	2	2	7	2	2	2	2	2	11
Yhteensä	30	32	33	95	29	29	31	31	32	152

Taulukossa merkittyihin tunteihin lisäantyy jokaisessa luokassa samoin kuin kaikissa muissakin koulutyypeissä 1 luokanvalvojantunti.

Uskonnonopetus on niin opettajaille kuin myös oppilaille vapaaehtoista. Siitä huolimatta osallistuu uskonnonopetukseen lähes 80% oppilaista.

Vieraina kielinä opetetaan keskikouluissa joko englantia, ranskaa, saksaa tai venäjää.

Ensimmäisenä vieraana kielenä keskikoulussa on englanti. Yksityiskouluissa ja erityyppisissä keskikouluissa (Kolledžid) voi Tasavallan Presidentin luvalla opettaa englannin kielen sijasta ensimmäisenä vieraana kielenä joko ranskaa, saksaa tai venäjää. Vieraskielisissä kouluissa opetetaan ensimmäisen vieraan kielen sijasta virallista kieltä.

Toisen vieraan kielen edellämämainituista kielistä määrää julkisissa keskikouluissa Tasavallan Presidentti, yksityiskeskikouluissa Opetusministeri. Lain mukaan on mahdollista opettaa keskikoulussa jotakin ainetta ensimmäisellä vieraalla kielellä, vieraskielisissä keskikouluissa — virallisella kielellä Tasavallan Presidentin päätöksen mukaisesti. Tätä mahdollisuutta ei vielä tähän mennessä ole käytetty.

Reaalikoulussa kouluneuvosto voi vapauttaa oppilaan toisen vieraan kielen oppimisesta tämän vanhempien pyynnötä ja kieltää toisen vieraan kielen opettamisen oppilaille, joiden edistyminen ensimmäisessä vieraassa kielessä ei ole tyydyttävä. Siinä onkin ainoa asiallinen ero valmistavan kimnaasin ja reaalikoulun välillä.

Paikalliset olot huomioon ottaen ja yleensä jonkinlaisen joustavuuden aikaansaamisen koulutyön järjestämisessä on mahdollista, jos kouluneuvosto niin päättää ja Opetusministeriön Kouluosaston johtaja sen päätöksen vahvistaa, vähentää joka luokassa jonkun aineen tuntimäärää yhdellä tai kahdella tunnilla viikossa, mutta ei kuitenkaan enemmän kuin 3 tuntia luokkaa kohti. Siten säästettyä aikaa voi käyttää jonkun uuden aineen opettamiseen sillä ehdolla, ett'ei suurenisi ohjelmassa määrätyn tuntien yhteenlaskettu luku luokassa eikä siitä kärsisi yhdenkään ohjelmassa mainitun aineen opettaminen.

Kimnaasi muodostaa yhtenäisyyskoulun kolmannen asteen. Sen tehtävänä on sivistyneiden kansalaisten kasvattaminen ja oppilaiden valmistaminen yliopistoon ja muihin korkeampiin oppilaitoksiin. Kimnaasi samoin kuin keskikoulukin on äidinkielen ja maksullinen. Oppilaiden on käytävä äidinkielistä koulua, vähemmistökansallisuuksiin kuuluvien oppilaiden omakielistä koulua. Pätevistä ystävä voi Opetusministeri suoda yksityisiä poikkeuksia siitä.

Kimnaasin kurssi on 3-vuotinen. Kimnaasi voi olla yhteiskoulu tai erikseen poika- tai tyttökoulu. Oppisuunnitelma seuraa joko klassillista tai reaalinlinjaa. Yleiskatsauksen kimnaaseissa opettavista aineista antaa voimassa oleva opetusohjelma:

Lukuvuodet Oppiaineet — luokat	Klassillinen linja				Reaalilinja							
	I 10	II 11	III 12	Yht. 10—12	R ₁				R ₂			
					I 10	II 11	III 12	Yht. 10—12	I 10	II 11	III 12	Yht. 10—12
Äidinkieli	4	3	3	10	4	3	3	10	4	3	3	10
I vieras kieli tai virallisen kieli	4	4	3	11	4	3	3	11	5	5	5	15
II vieras kieli	2	2	2	6	2	2	2	6	5	3	3	11
Latina	5	5	5	15	—	—	—	—	—	—	—	—
Historia	2	3	3	8	2	2	2	6	2	3	3	8
Kansalaistieto ja taloustiede	—	—	2	2	—	—	2	2	—	—	2	2
Filosofia	—	2	1	3	—	2	—	2	—	2	1	3
Matematiikka	3	2	2	7	4	4	4	12	3	2	2	7
Luonnonoppi	1	—	—	1	1	2	—	3	—	2	—	2
Terveydenhoito	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	1	2
Fysiikka	2	2	2	6	3	3	4	10	2	2	2	6
Kemia	1	—	—	1	2	—	—	2	2	—	—	2
Maantieto	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1
Kosmografia	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—	1	1
Piirustus ja mittausopin piirustus	—	—	—	—	2	1	1	4	—	—	—	—
Maanpuolustus	2	2	2	6	2	2	2	6	2	2	2	6
Voimistelu	2	2	2	6	2	2	2	6	2	2	2	6
Laulu	1	1	1	3	1	1	1	3	1	1	1	3
Uskonnonopetus tai vapaaehtoinen aine	3	3	3	9	3	3	3	9	4	4	3	11
Yhteensä	32	32	32	96	32	32	32	96	32	32	32	96

Ohjelmassa mainittujen aineiden lisäksi on jokaisessa luokassa 1 luokanvalvojantunti viikossa. Paitsi ohjelmassa mainittuja aineita voi kimnaasissa opettaa oppilinjaa vastaavia oppiaineita. Klassillisella linjalla on yhden vanhan kielen oppiminen pakollinen.

Vieraina kielinä opetetaan kimnaaseissa englantia, ranskaa, saksaa tai venäjää. Kielien järjestyksen julkisissa kimnaaseissa vahvistaa koulun perustamisen yhteydessä Tasavallan Presidentti. Vieraskielisissä kimnaaseissa opetetaan ensimmäisenä vieraana kielenä virallista kieltä. Tasavallan Presidentin päätöksestä voidaan kimnaasissa opettaa jotakin oppiainetta ensimmäisellä vieraalla kielellä, ja vieraskielisissä — virallisella kielellä.

Kimnaasin 1. luokalle hyväksytään keskikoulun kurssin suorittaneita asianmukaisen valinnan perusteella. Valintaperusteet ovat yhtenäisiä kaikille keskikoulun käyneille ja määrää ne Opetusministeri. Samalla tavalla otetaan oppilaita vastaan myös keskikouluun. Valintaa varten pidetään tutkinnot, joihin aiheet ja kokeet lähettää Opetusministeriö kaikille kouluille.

Hallinnolliselta järjestykseltään ovat keskikoulu ja kimnaasi samantaisia kuin kansakoulu sillä erotuksella, että puuttuu holhouslautakunta ja oppilaiden vanhempien edustuksena on vanhempien yleisellä kokouksella oikeus perustaa koulun yhteyteen toimikunta, jonka tehtävänä on läheisen yhteyden aikaansaaminen koulun ja kodin välillä sekä huolehtiminen oppilaiden ravinnosta.

On merkittävä, että koulu-uudistuksen kautta luotu uusi kimnaasi on vasta kehitysasteella. 1937—38 lukuvuonna se aloitti toimintansa 1. luokalla ja vasta v. 1940 ovat ensimmäiset oppilaat suorittaneet sen kurssin. Entinen v. 1922 lain perusteella työskentelevä kimnaasi lopetti toimintansa v. 1938 keväällä. Täten syntyy vuodenpituisen väliaika (1939), jona aikana kimnaasin kurssin suorittaneita ei tule olemaan.

Ammattikoulu.

Eestin kansakoulua ja kimnaasia järjestettäessä oli mahdollisuus käyttää hyväksi kokemuksia ja jonkunlaista perintöä entisestä Venäjän vallan aikaisesta koulusta. Ammattikoulun alalla oli kaikki aloitettava alusta. Siten on Eestin ammattikoulu melkein kokonaan Eestin itsenäisyyden aikainen saavutus. Kun itsenäisyyden alkuaikoina kiinnitettiin päähuomio yleissivistyksellisiin t. s. kansakoulun ja kimnaasin järjestämiseen, niin on viimeaikoina erikoisesti korostettu ammattisivistyksen kehittämistä. V. 1937 voimaan astunut Ammattisivistyksellisiä oppilaitoksia koskevan lain kautta on annettu varma pohja ammattisivistyksen kehittämiseksi ja on yhtenäistytetty kaikki tähänastiset toimenpiteet ammattisivistyksen alalla.

Ammattisivistyksellisten oppilaitosten tehtävänä ei ole yksistään ammattialoja koskevien tietojen ja taitojen antaminen oppilailleen, vaan saman verran oppilaiden kehittäminen henkisesti ja ruumiillisesti ja tie-

toistena ja toimintakykyisten kansalaisten kasvattaminen valtiolle. Sen lisäksi on ammattikoulujen tehtävänä olla omiaan kehittämään ammattisivistystä ja yleensä levittämään ammattitaitoa.

Lukuvuosien perusteella jakautuvat ammattisivistykselliset oppilaitokset *keskiasteen* ja *korkeammanasteen* oppilaitoksiin.

Keskiasteen oppilaitos pohjautuu 6-vuotiseen kansakouluun ja on se 1-2-3-4-vuotinen. Korkeammanasteen ammattisivistyksellinen oppilaitos pohjautuu keskikouluun tai ammattikouluun ja on se 1-3-vuotinen.

Kuten edelläesitetystä koulujärjestyksen kaavasta ilmenee pohjautuu keskiasteen ammattikoulu täydellisesti kansakouluun. Samalla on yhteinäisyyskoulun periaatteesta luotu yhdysside niin eri tyyppisten ammattikoulujen kuin myös ammattikoulujen ja yleissivistyksellisten koulujen välille. Niinpä on ammattikoulun käyneellä mahdollista jatkaa opiskeluaan ei ainoastaan korkeammanasteen ammattikoulussa vaan myös yleissivistyksellisessä kimnaasissa. Tämä oikeus on kylläkin vain niillä oppilailla, joiden päästötodistuksessa on asianmukainen merkintä kouluneuvoston päätöksestä. Kolmivuotisen korkeammanasteen ammattikoulukurssin suorittaneilla on oikeus jatkaa vastaavassa korkeammassa oppilaitoksessa tai sen tiedekunnassa. Niinpä esimerkiksi pääsee kommerssikoulusta Tarton yliopiston lainopilliseen tiedekuntaan ja taloustieteelliseen tiedekuntaan sekä Tallinnan Teknillisen Korkeakoulun kemialliseen tai vuoriteollisuuden tiedekunnan kemian osastoon; teknillisestä ja muista korkeammanasteen teollisuuskouluista Tallinnan Teknilliseen Korkeakouluun jne.

Ammattisivistykselliset oppilaitokset jakautuvat seuraaviin ryhmiin:

- 1) Maataloudelliset oppilaitokset;
- 2) Teknilliset ja teollisuusoppilaitokset;
- 3) Taloudelliset oppilaitokset;
- 4) Kotitaloudelliset oppilaitokset.

Näiden lisäksi kuuluvat ammattisivistyksellisiin oppilaitoksiin taide-teollisuuskoulut, merikoulut, ja muut asianmukaisten asetusten perusteella toimivat oppilaitokset.

Rajoitetun tilan takia olisi vaikeata tässä yhteydessä lähemmin tarkastella monilukuisia ammattikoulutyyppisiä. Koetan kuitenkin muutamain sanoin luonnehtia eri ammattikouluryhmiä.

Maataloudellisten oppilaitosten ryhmässä esiintyvät:

1) *Maatalouskoulut*, joiden tehtävänä on antaa täydentävää maataloudellista ammattisivistystä tällä alalla toimiville. Nämä ovat kouluja, jotka työskentelevät vain muutamina päivinä viikossa. Oppiaika on 1—2 vuotta.

2) Yksi- ja kaksivuotiset *maatalouskoulut* menestykselliseen maanviljelykseen tarvittavien käytännöllisten taitojen ja tietojen antamista varten sekä oppineen maanviljelijän ammattiin valmistamista varten. Näihin kouluihin hyväksytään niin mies- kuin naisoppilaita, jotka ovat täyttäneet 16 vuotta, ovat käyneet 6-vuotisen kansakoulun ja työskennelleet vähintään yhden vuoden ajan jossakin maatalossa. Yksivuotisia maatalouskouluja on viisi, kaksivuotisia kahdeksan.

3) Kolmivuotiset *maatalouskoulut*, joiden tehtävänä on antaa perusteellinen maataloudellinen sivistys, ammattitaito ja yleissivistyksellisiä tietoja siinä määrässä kuin oppinut talonisäntä tarvitsee. Oppilaaksi hyväksytään tutkintojen perusteella 6-vuotisen kansakoulun käyneitä poikia, jotka ovat täyttäneet 16 vuotta ja ovat työskennelleet vähintään vuoden ajan jossakin maatalossa. Sellaisia kouluja on kolme.

4) *Maatalousteknilliset* koulut ovat kolmivuotisia korkeammanasteen ammattikouluja, joihin hyväksytään ammattikeskikoulun tai yleissivistyksellisen keskikoulun kurssin suorittaneita. Sen tyyppisiä kouluja ei vielä ole perustettu, mutta on ryhdytty toimenpiteisiin sellaisten perustamiseksi.

5) Paitsi mainittuja maataloudellisia oppilaitoksia toimii lisäksi koko joukko maataloudellisia erikoiskouluja, kuten puutarha-, karjakko-, assistentti-, meijeri- ja työnjohtajien kouluja.

Teknilliset ja teollisuuskoulut jakautuvat samoin kuin muutkin ammattikoulut kahteen ryhmään: keskiasteen ja korkeammanasteen kouluihin. Keskiasteen koulut ovat 2—4 vuotisia ja niihin otetaan kansakoulun käyneitä. Tähän ryhmään kuuluvat teollisuuskoulut, oppilaskoulut ja muutamat erityyppiset koulut (teknillinen keskikoulu, kalastuskoulu).

Teollisuuskoulut vuorostaan jakautuvat vakituisiin ja iltakouluihin. Vakituksia teollisuuskouluja on 10. Ne ovat 4-vuotisia ammattikeskikouluja, joissa paitsi asiaankuuluvaa ammattitaitoa oppilaat saavat myös yleissivistyksen, joka vastaa suurin piirtein yleissivistyksellisessä keskikoulu.

Kaikissa teollisuuskouluissa on oma työpajansa, jossa oppilaat saavat asiaankuuluvan käytännölliset valmennuksensa. Näissä työpajoissa suoritetaan myös tilaustöitä oppilaille laajemman käytännöllisen harjoituksen hankkimista varten ja koululle lisätuloja verrattain suurten työpajojen ylläpitokustannusten peittämiseksi. Työpajoissa työskentelevät vain vanhemmat oppilaat, kun sitävastoin nuoremmat saavat metoodista työopetusta, t. s. oppilaat suorittavat määrätyn ohjelman mukaan työtehtäviään, aina helpommasta vaikeampaan ja hankkivat siten tarpeelliset työmenetelmät ja tottumuksen.

Illalla toimivissa teollisuuskouluissa opiskelevat sellaiset oppilaat, jotka päivisin ovat työssä. Oppitunteja on viikossa 14—16. Oppilas saa käytännöllisen työtaidon jokapäiväisessä työssään, koulussa opetetaan vain teoreettisia aineita. Sellaisia kouluja on kaksi: kaivos- ja tekstiiliteollisuuskoulu.

Teknillisen korkeakoulun tarkoituksena on antaa teknillisiä voimia rautateille ja maantievalalle.

Kalastuskoulu valmistaa oppinutta työvoimaa kalanpyynti-, kalateollisuus ja kalaviljelyalalle.

Teollisuuskoulut valmistavat oppilaitaan ammattitaitoisiksi työntekijöiksi ja myöhemmin mestareiksi. Saman päämäärän voi saavuttaa myös n. s. *oppilaskoulujen* kautta. Viimemainitut antavat oppilailleen teoreettisia tietoja ja opettavat työmenetelmiä määrättyillä ammattialoilla,

mutta asiaankuuluvan työtaidon saavuttavat oppilaat työskennellessään teollisuuslaitoksessa ammattitaitoisen työläisen tai mestarin johdolla. Teollisuusoppilaiden työvoiman käyttäminen on järjestetty vastaavien lakien ja asetusten kautta: millaisin ehdoin on luvallista käyttää teollisuusoppilaiden työvoimaa, kuinka pitkä on oppiaika eri aloilla, sopimuksen tekeminen, oppilassuojelu ym. Oppilaskoulut ovat iltakouluja, tunteja on 9—12 viikossa, kurssi kestää 3 vuotta, ja vastaa se keskimäärin myös aikaa, joka kuluu työtaidon oppimiseen tehtaassa.

Oppilaskouluja on meillä yhteensä 12.

Korkeamman asteen teknillisen sivistyksen antamista varten on 2 *teknillistä koulua*, joissa on kone-, ja sähkö, rakennus- ja kulttuuri-tekniikan sekä maanmittausosastot; *taideteollisuuskoulu*, jossa on 9 eri osastoa (koriste-, kuvanveisto-, painotyö ym.) ja *merikoulut*. Näiden koulujen pohjana on ammattikoulu tai yleissivistyksellinen keskikoulu. Aikaisemmin oli näiden koulujen pohjana kansakoulu. Keskikoulu-uudistuksen toteuttamisen yhteydessä v. 1934 osoitettiin tarpeelliseksi muuttaa myös korkeamman asteen ammattikoulujen rakennetta, ja tehdä ne samanvertaisiksi kimnaasien kanssa, luonnolliseksi jatkoksi keskiasteelle.

Kauppaoppilaitokset valmistavat liike-, konttori-, pankkialalle, samoin kunnallisiin ja valtionvirkoihin sekä osuustoiminnan tai jollekin muulle taloudelliselle toiminta-alalle aikovia.

Keskiasteen kauppaoppilaitoksia ovat nelivuotiset kauppa- ja liikemiesopistot sekä kauppa-apulaiskoulut. Viimemainitut ovat samanlaisia kuin teollisuuden alalla oppilaskoulut ja ovat talouselämän yrityksissä (liikkeet, toimistot ym.) harjoittelevien teoreettisten erikois- ja yleisaineiden tietojen ja ammattitaidon täydentämistä varten.

Kauppa- ja liikemiesopistot (luvultaan 10) ovat kauppaoppilaitoksia. Niihin otetaan 6-vuotisen kansakoulukurssin suorittaneita tai valmistavan kimnaasin kaksi luokkaa käyneitä. Kouluun pyrkijille pidetään tutkinnot eestin kielessä ja matematiikassa, jos heillä on edellytyksiä työskentelyyn vastaavilla ammattialoilla. Sitäpaitsi vaaditaan liikemieskouluun pyrkivältä lisäksi ammattineuvonta-aseman lausunto.

Korkeamman asteen kauppaoppilaitoksina toimivat kolmivuotiset kommerssikoulut (luvultaan kolme) sekä yksi kaksivuotinen erikoiskoulu. Kommerssikoulu valmistaa toimistopäälliköitä, liikkeenjohtajia ja muita talousteknillisille aloille.

Kotitaloudellisen- ja naisammattisivistyksen antamista varten on joukko keskiasteen naisammattikouluja (lukumäärältään 8), kotiteollisuuskouluja (10), kotitalouskouluja (13) ja kotitalouskeskikouluja (5).

Korkeamman asteen kotitaloudellisen sivistyksen antamista varten on yksivuotisia kotitalouskouluja tai erikoisluokat (luvultaan 5) ja kolmivuotinen kotitalouskoulu (1).

Ammattikoulujen lisäksi on ammattisivistyksen levittämistä varten monia eri ammattialoja koskevia kursseja ja työtupia.

Edelläselostetun koulutyön lisäksi tulee vielä monenlaisten vapaan valistustyön ja nuorisojärjestöjen toiminta, mukaanluettuna kansanopistot ja julkiset kirjastot. Vapaata valistustyötä järjestettäessä on koetettu antaa tälle toiminnalle yhtenäisyyden periaatteihin pohjautuva suunta työjaon ja yhtenäistytämisen kautta eri järjestöjen välillä. Samoin on huomattavasti laajennettu, syvennnetty ja yhtäläistytetty nuorisojärjestöjen toimintaa.

Päätäten yleiskatsauksen sivistystyöstä Eestissä itsenäisyyden aikana, voi merkitä seuraavaa:

Lyhyenä itsenäisyyden aikana on suurten henkisten ja taloudellisten ponnistusten tuloksena Eestin kansan tarpeita vastaava sivistyslaitosten järjestelmä ja niitä tarpeita tyydyttävä laaja koululaitos. Tätä järjestelmää on monasti tarkistettu ja sovellettu vallitsevien olojen mukaan. Senvuoksi on syytä toivoa, että nämä itse elämästä versonneet sivistykselliset järjestelyt jäävät pysymään pitemmäksi aikaa ja tekevät mahdolliseksi menestyksellisen työn. Sivistyslaitosten työ on saanut varman leiman ei ainoastaan ulkonaisen järjestyksen, vaan myös sisäisen työn, menetelmien, opetusohjelmien, koulukirjallisuuden ja näissä laitoksissa työskentelevän elävän voiman — opettajiston — puolesta. Kaikilla näillä aloilla on suoritettu valtavan suuri työ.

Se seikka, että sivistykselliset järjestelyt meillä eivät ole ulkoapäin pakkotoimenpitein syntyneet, kuten venäjän vallan aikana, vaan omien kokemusten, vakaumusten ja taistelujen tuloksia, takaa niiden tarkoituksenmukaisuuden ja sen, että rohkeasti voimme katsoa tulevaisuuteen, sillä hyvistä sivistysjärjestelyistä riippuu suuressa määrässä jokaisen kansan, mutta erikoisesti pienen kansan voima.

Est.

A 13600

24399